

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Katowice, 14 listopada 2022 roku

Prof. dr hab. Eugenia Mandal
Instytut Psychologii
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Anny Wendolowskiej
pt. „*Diadic coping – determinants and implications for the quality of the*
***relationship*”,**
przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Doroty Czyżowskiej, prof. UJ.
Recenzja dla Rady Naukowej Instytutu Psychologii
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Mgr Anna Wendowska zgodnie z warunkami ustawowymi (Ustawa z dnia 14 marca 2003 r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki) stwierdzającymi, że rozprawę doktorską może stanowić zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, przedstawiła jako swoją rozprawę doktorską zbiór artykułów.

Ocena formalna

Dokumentacja przedstawiona jako rozprawa doktorska jest przygotowana w języku angielskim. Składa się z części: Abstract, Introduction - złożone z części: 1. Coping with stress in a relationship context. 2. Conclusions, 3. References. Kolejno zamieszczono pełne teksty artykułów oraz oświadczenia współautorów dotyczące ich wkładu w powstawanie

poszczególnych tekstów. Dokumentacja przygotowana jest w poprawny sposób. Jej dobrym uzupełnieniem mógłby być autoreferat - szerzej niż w Introduction - omawiający założenia teoretyczne, cele pracy, pytania badawcze, hipotezy, grupy badane oraz rezultaty i dyskusję ogólną.

Zbiór artykułów przedstawiony przez mgr Annę Wendołowską jako rozprawa doktorska został zatytułowany: *Dyadic coping – determinants and implications for the quality of the relationship*. Są to następujące artykuły:

1. Wendołowska, A., Kiełek-Rataj, E., Kalus, A., Czyżowska, D. (2021). The effect of depression and the reframing strategy on the level of satisfaction with family life in infertile and post-miscarriage couples: dyadic analyses. *Fides et Ratio*. 47(3). <https://doi.org/10.34766/fetr.v47i3.87428>

2. Wendołowska, A., Kiełek-Rataj, E., Kalus, A., & Czyżowska, D. (2022). Perceived Partner's Self-Control and Social Support Effects on Relationship Satisfaction in Couples Experiencing Infertility or Miscarriage: Dyadic Analyses. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4). <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph1904197053>

3. Wendołowska, A. M., Czyżowska, D., Bodenmann, G. (2022). Psychometric properties and measurement invariance of the polish version of the dyadic coping inventory. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. 41, 1159–1173. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-00623-5735>.

4. Wendołowska, A., Czyżowska, D. (2021). Centrality of religiosity and dyadic coping in close romantic relationships: dyadic approach. *Religions*, 12(11), 978. <https://doi.org/10.3390/rel1211097889>

5. Wendołowska, A. M., Czyżowska, D., Siwek, M. (2021). The dyadic coping model of bipolar disorder patients. *Psychiatria Polska*. ONLINE FIRST 172: 1–16; <https://doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/118840105>

6. Wendołowska, A., Steć, M., Czyżowska, D. (2022). Supportive delegated and common dyadic coping mediate the association between attachment and relationship satisfaction: a dyadic approach. *International Journal of*

Environmental Research and Public Health, 19(13): 8026.

<https://doi.org/10.3390/ijerph19138026123>.

Czasopisma, w których opublikowano wskazane artykuły znajdowały się i znajdują się w wykazach MNiSW w 2021 i 2022 roku. Czasopisma te posiadają punktację od 70-140 punktów MNiSW.

Pierwszym autorem wszystkich artykułów jest mgr Anna Wendołowska. Współudział mgr Wendołowskiej w powstawanie artykułów potwierdzony przez oświadczenia współautorów wynosił 60 - 70%. Dwa teksty zostały przygotowane przez 4 autorów, kolejne dwa przez 3 autorów i kolejne dwa przez 2 autorów. Artykuły pisane były w różnych zespołach, zawsze z udziałem mgr Anny Wendołowskiej i Pani promotor dr hab. Doroty Czyżowskiej, prof. UJ.

Odpowiednio punktacja czasopisma i udział w powstawanie artykułów mgr Anny Wendołowskiej wynoszą dla poszczególnych publikacji:

1. *Fides et Ratio* - 70 pkt. MNiSW, A. Wendołowska udział 65%.
2. *International Journal of Environmental Research and Public Health* - 140 pkt. MNiSW, A. Wendołowska udział – 60%.
3. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. IF=2.387 (2021), A. Wendołowska udział 65%.
4. *Religions* - 100 pkt. MNiSW, A. Wendołowska udział 65%.
5. *Psychiatria Polska* – IF= 1,596, 100 pkt MNiSW, A. Wendołowska udział 65%.
6. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, - 140 pkt. MNiSW, A. Wendołowska udział 70%.

Przedstawione artykuły przeszły pomyślnie proces recenzowania w wymienionych czasopismach, co potwierdza ich naukową wartość i tematykę wartą szerszego zainteresowania. Artykuły zostały opublikowane w specjalistycznych czasopismach naukowych, zajmujących się problemami psychologicznymi, psychiatrycznymi, tematyką religijną, zdrowiem publicznym itd. Czasopisma zostały odpowiednio dobrane do tematyki tekstów.

Ocena merytoryczna

Tematyka podjętego w zbiorze publikacji dotyczy ważnego zagadnienia w psychologii bliskich związków - radzenia sobie w diadzie - *dyadic coping*. Problematyka ta jest w

psychologii badana od około dwudziestu lat (Bodenmann, 1995, 1997, 2005 i inni), jest aktualna i ważna społecznie, zwłaszcza w kontekście wzrastającej liczby rozpadających się romantycznych związków i rozwodzących małżeństw. Jest ciekawa poznawczo i warta aktualnych badań wraz ze zmieniającymi się realiami życia partnerskiego, ma też charakter interdyscyplinarny.

Diadyczne radzenie jest najczęściej analizowane w kontekście dobrostanu relacji i radzenia sobie ze stresem. Nie wszystkie zdarzenia krytyczne wywoływać muszą negatywne konsekwencje w bliskim związku. Paradoksalnie mogą go wzmacniać. Doceniając rolę zewnętrznego wsparcia społecznego zauważyć należy, że w bliskich związkach małżonkowie i romantyczne pary wspólnie starają się wypracowywać sposoby radzenia sobie z różnymi problemami. Jednocześnie wspólne radzenie oznaczać może wspieranie jednego partnera mającego jakiś problem przez drugiego niosącego mu pomoc. Indywidualne sposoby radzenia sobie jakimi dysponują partnerzy bliskiej relacji są wspomagane poprzez działania wspólne.

Celem zaproponowanego jako rozprawa doktorska cyklu artykułów było (jak pisze w Introduction mgr Anna Wendołowska) : 1) zbadanie zależności pomiędzy wybranymi aspektami funkcjonowania relacyjnego a satysfakcją z relacji w kontekście stresorów specyficznych i codziennych, 2) walidacja inwentarza diadycznego radzenia sobie (DCI; (Bodenmann, 2008)), 3) prezentacja teoretycznego modelu diadycznego radzenia sobie pacjentów z ChAD”.

W realizacji wskazanych celów mogę odnotować, że mgr Anna Wendołowska i współautorzy wykonali polską adaptację narzędzia do pomiaru *dyadic coping*.

Kolejno podjęli próbę analizowania związku tej charakterystyki w parach małżeńskich i partnerskich w kontekście wybranych ważnych wydarzeń w bliskich relacjach. Wykonano badania w obliczu niezwykle poważnych problemów małżeńskich: doświadczeń poronienia i diagnozy niepłodności.

W innych badaniach analizowano potencjalny związek *dyadic coping* z religijnością par, która może im pomagać, wreszcie problem rozpatrywano w kontekście przywiązania, zdrowia i choroby.

Artykuły 1 i 2 omawiają badanie na rolę doświadczenia poronienia lub diagnozy bezpłodności u 90 par na poczucie dobrostanu małżeńskiego. Zostały one zrealizowane przez

ten sam zespół 4 badaczy. W artykule 1 zamieszczonym w *Fides et Ratio* omówiono badania kwestionariuszowe 90 par: 50 par małżeńskich z doświadczeniem poronienia oraz 40 par z zdiagnozowaną niepłodnością. Rezultaty pokazały m.in. na większą depresyjność kobiet niż mężczyzn w sytuacji doświadczenia poronienia oraz ujemne korelacje depresyjności z poczuciem zadowolenia z życia rodzinnego.

W artykule 2 w *International Journal of Environmental Research and Public Health*, w także podjęto temat satysfakcji z bliskiej relacji par po poronieniu lub niepłodnych. Problem analizowano w kontekście self-control, zwracając na jego rolę w poczuciu satysfakcji małżeńskiej w ogóle. Omówiono rezultaty tych sam badań zrealizowanych (jak można przypuszczać) na tej samej grupie badanych par (podano $n=180$ osób). Badano m.in. postrzegane poczucie kontroli przez partnerów. Okazało się m.in., że poczucie kontroli ma kluczowe znaczenie dla skutecznego radzenia sobie w kontekście niepłodności i poronienia. Mąż, który postrzegał swoją żonę jako osobę o większym poczuciu kontroli, był bardziej zadowolony ze związku, a żona, która była postrzegana przez męża jako osoba o większym poczuciu kontroli, również odczuwała większą satysfakcję z relacji.

Wyniki omówione w dwu wskazanych artykułach stanowią przyczynek do badań nad rolą braku potomstwa w małżeństwie. Rezultaty potwierdzają udokumentowaną naukowo (i znaną potocznie) prawdę, że bezdzietność nie jest korzystna dla poczucia dobrostanu małżeńskiego (zwłaszcza u kobiet). Oryginalne jest przedstawienie problemów par w kontekście indywidualnych i diadycznych sposobów radzenia sobie ze stresem bezdzietności. Teksty wspiera obszerna literatura wskazująca na kompetencje i dogłębne zaangażowanie w badaną tematykę.

Kolejny artykuł 3 opublikowany w *Current Psychology* to polska adaptacja kwestionariusza *Dyadic Coping Inventory (DCI)* (2008) zawierającego 37 itemów, autorstwa szwajcarskiego badacza Guya Bodenmanna. Adaptację wykonały Autorki wspólnie – co warto podkreślić – z autorem narzędzia.

Polska wersja DCI posiada zadowalające cechy psychometryczne i może być wykorzystywana do oceny diadycznego radzenia sobie ze stresem przez osoby żyjące w związkach romantycznych. W samym artykule niestety nie znajdujemy ani polskiej, ani anglojęzycznej wersji Inwentarza. Czytelnik zainteresowany narzędziem wersję anglojęzyczną

znajdzie w innych publikacjach Bodenemanna, zaś osoby zainteresowane wersją polską – niestety nie.

Inwentarz ten z pewnością z powodzeniem poszerzy polskie instrumentarium do badań bliskich relacji. Polska adaptacja narzędzia obcojęzycznego to potrzebny i stosowany często w rozprawach doktorskich sposób postępowania badawczego. To istotne dokonanie w cyklu prezentowanych badań.

Artykuł 4 zamieszczony w *Religions* przedstawia badania zrealizowane na 116 parach. Mierzono diadyczne radzenie sobie i centralność religijności. Zasadnie założono, że religijność może być istotnym zasobem w radzeniu sobie w bliskich relacjach. Przypuszczano, że zmienne te mogą być ze sobą powiązane, i wpływać na dobrostan relacji (jednak tego tutaj nie badano). Wykorzystano polską wersję *Dyadic Coping Inventory (DCI)* i *Huber`s Centrality of Reliiosity Scale* (polska wersja: Zarzycka, 2007). Wbrew oczekiwaniom Auterek rezultaty pokazały, że w badanej grupie religijność i radzenie diadyczne nie są ze sobą związane. Badanie to w mojej opinii nie jest bardzo – jak na badania w psychologii – nazbyt złożone (dwie zmienne), walorem jest tutaj próba pokazania, że diadyczny system radzenia się może mieć związek z wartościami religijnymi. Ważna bowiem może okazywać się np. wspólna modlitwa. Temat – w mojej opinii - wymagałby bardziej pogłębionych, dalszych badań.

Kolejny artykuł 5 opublikowany w *Psychiatii Polskiej* ma charakter teoretyczny, omawia problematykę diadycznego radzenia się w kontekście choroby - zaburzeń afektywnych dwubiegunowych (*Dipolar Disorder, s BD*), jak i w kontekście teorii przywiązania (percepcji partnera i jego zachowania). Autorzy w kompletny sposób koncentrują się głównie na roli przywiązania, traumatycznych doświadczeń w dzieciństwie, wskazują na rolę stresu i niskie kompetencje radzenia sobie. Oryginalne są tutaj analogie do *diadic coping* w perspektywie klinicznej. Może to być jest ważne w pokazywaniu tzw. „zdrowych” strategii radzenia sobie w kontekście zaburzeń psychicznych. Artykuł pokazuje na szeroką wiedzę teoretyczną Autorów artykułu w kontekście diadycznego radzenia z naciskiem na problematykę psychiatrii.

W artykule 6 w *International Journal of Environmental Research and Public Health*, badaniami objęto 3 zmienne: satysfakcję z relacji, radzenie diadyczne, przywiązanie mierzone

(*Adult Attachment Inventory, AAI*). Zbadano 114 par. Rezultaty akcentują rolę przywiązania, pokazują m.in., że własne bezpieczne przywiązanie (oceniane za pomocą wywiadu) przewiduje wyższą własną satysfakcję ze związku u kobiet i mężczyzn. Tekst ten pokazuje na wysokie kompetencje badawcze realizującego go zespołu. Rezultaty badawcze opracowane zostały w bardzo staranny sposób.

Konkluzja

Stwierdzam, że rozprawa naukowa mgr Anny Wendołowskiej spełnia warunki ustawowe (Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki).

Rozprawa prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dyscyplinie naukowej psychologia oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedmiotem rozprawy jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Wnoszę o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów postępowania przewodu doktorskiego.

Eugenia Mandal

[Eugenia Mandal]